

ARTŪRAS LUKAŠEVIČIUS

Vytauto Didžiojo universitetas, Lietuva
Vytautas Magnus University, Lithuania

KATECHUMENATAS PO KRIKŠTO KAIP SIELOVADOS INSTITUCIJA PO VATIKANO II SUSIRINKIMO

Post-Baptismal Catechumenate as a Pastoral Institution after Second Vatican Council

SUMMARY

The article examines post-baptismal catechumenate as a pastoral institution that was developed after Second Vatican Council. It explores post-baptismal catechumenate's relationship to baptismal catechumenate as it existed in the early Church and was restored by Vatican II. The article discusses post-baptismal catechumenate as part of the Church's attempts to find solution to the problem of "baptised unbelievers" that occurred in the second part of the 20th century. It analyses the magisterial texts that address relationship between valid sacraments and their spiritual consequences. Finally, the article shows ambiguity of the concept of post-baptismal catechumenate in the documents of the Catholic magisterium.

SANTRAUKA

Straipsnyje nagrinėjamas katechumenato po Krikšto kaip sielovadinės institucijos sampratos atsiradimas ir plėtotė po Vatikano II susirinkimo. Aptariamos katechumenato po Krikšto sąsajos su ankstyvaisiais Bažnyčios amžiais gyvavusia ir Vatikano II susirinkime atgaivinta Krikšto katechumenato institucija. Parodoma, kaip katechumenato po Krikšto samprata susijusi su XX a. antroje pusėje iškilusia „krikštytų netikinčiųjų“ problema ir Bažnyčios pastangomis rasti efektyvių būdų vykdyti jų sielovadą. Nagrinėjami magisteriumo tekstai, analizuojantys santykį tarp priimtų sakramentų ir jų teikiamų antgamtinių pasekmių. Parodomas katechumenato po Krikšto sąvokos nevienareikšmiškumas Katalikų Bažnyčios magisteriumo dokumentuose.

RAKTAŽODŽIAI: katechumenatas po Krikšto, Krikšto katechumenatas, sielovada, įkrikščioninimas, sakramentai.

KEY WORDS: post-baptismal catechumenate, baptismal catechumenate, pastoral work, Christian initiation, sacraments.

KATECHUMENATO PO KRIKŠTO SĄVOKOS GALIMYBĖ

Krikšto katechumenatas Katalikų Bažnyčioje susiformavo II a. kaip institucija, skirta padėti besidominčiam krikščionybę žmogui tinkamai pasiruošti įkrikščioninimo sakramentų priėmimui. Krikšto katechumenatą sudarė keletas laikotarpių ir juos atskiriančių liturginių žingsnių, kurių bendra trukmė buvo numatyta 2–3 metai (Laux 1989: 83). Krikšto katechumenato metu kandidatai buvo mokomi tikėjimo tiesų, ugdoma jų moralė ir pamaldumas. Tokio pasiruošimo ypač reikėjo į krikščionybę atsiverčiantiems įvairių Romos imperijos politeistinių religijų išpažinėjams. Krikšto katechumenatas funkcionavo keletą šimtmečių ir suklestėjo IV–V a., kai po krikščionybės legalizavimo ir tapimo valstybine religija daugybė žmonių plūstelėjo į Bažnyčią. VI a. Krikšto katechumenatas pamažu išnyko, nes labai sumažėjo nekrikštytų suaugusiųjų – buvo paplitęs kūdikių Krikštas. Viduramžiais ir naujaisiais amžiais katechumenato kaip atskiros sielovados institucijos nebuvo. XX a. viduryje Vatikano II susirinkimas nurodė atnaujinti Krikšto katechumenatą Katalikų Bažnyčioje (*Ad gentes* 14; *Sacrosanctum Consilium* 64; *Christus Dominus* 14). Ši nurodymą įvykdė popiežius Paulius VI 1972 m. patvirtindamas apeigyną *Ordo initiationis christianae adultorum*. Netrukus šis apeigynas buvo išverstas į nacionalines kalbas ir plačiai naudojamas¹.

Sąvoka „katechumenatas po Krikšto“ yra paradoksali. Jei Krikšto katechumenatas Katalikų Bažnyčios istorijoje buvo institucija, skirta padėti žmogui pasiruošti priimti Krikštą, kaip galimas katechu-

menatas *po Krikšto*? Ši paradoksali sąvoka tampa suprantama paradoksaliaje situacijoje, susiklosčiusioje XX a. viduryje. Ją Jonas Paulius II apibūdino taip: „pirmiausia senos krikščioniškosios tradicijos šalyse, tačiau kartais ir jaunesnėse Bažnyčiose (...), ištisos pakrikštytųjų grupės yra praradusios gyvo tikėjimo jausmą ar net nebelaiko savęs Bažnyčios nariais ir gyvena toli nuo Kristaus ir jo Evangelijos“ (Jonas Paulius II 1990: § 33). Jau Vatikano II susirinkime buvo plačiai kalbama apie pakrikštytuosius, kurių gyvenime nematyti išorinės tikėjimo raiškos. Pirmą kartą savo istorijoje Katalikų Bažnyčia susidūrė su daugybe tokių žmonių. Iškilę esminiai klausimai dėl šių „krikštytų netikinčiųjų“ statuso Bažnyčioje. Formaliai žvelgiant, jie yra visateisiai Bažnyčios nariai savo galiojančio Krikšto sakramento faktu. Tačiau savo gyvenimo pasirinkimais jie užėmė poziciją, smarkiai kontrastuojančią su savo, kaip Katalikų Bažnyčios narių, statusu. Ar įmanoma tai suderinti? Vatikano II Dogminė konstitucija *Lumen gentium* pabrėžė, kad tokie žmonės priklauso Bažnyčiai, tačiau nurodė didelį pavojų jų išganymui:

Į Bažnyčios bendruomenę visiškai įjungiami tie, kurie, turėdami Kristaus Dvasią, priima visą jos santvarką bei visas joje įsteigtas išganymo priemones ir, be to, tikėjimo išpažinimo, sakramentų, bažnytinės vadovybės bei bendrystės ryšiais jos regimojoje sąrangoje yra susieti su Kristumi, valdančiu per popiežių ir vyskupus. Tačiau, nors ir įjungtas į Bažnyčią, nėra išganomas tas, kuris, išstvermingai nemylėdamas, pasilieka joje „kūnu“, o ne „širdimi“. Tačiau visi Bažnyčios vaikai teatme-

na, kad jų padėties ypatingumas priskirtinas ne jų pačių nuopelnams, bet ypatingai Kristaus malonei; neatsiliepdami į šią malonę mintimis, žodžiais ir darbais, jie susilauks ne išganymo, bet rūstesnio nuosprendžio (*Lumen gentium* 1964: § 14).

Taigi nepakanka vien formalaus priklausymo Bažnyčiai per Krikštą ir kitus

sakramentus. Buvimas Bažnyčioje, anot Susirinkimo, yra suprantamas ne kaip kažkas, ką žmogus gavo ir tiesiog „turi“, bet kaip kvietimas ir galimybė realizuoti gautą potencialą. Iš to tiesiogiai išskyla atsakomybė ir užduotis atsiliiepti ir aktyviai dalyvauti, o tai ir yra gyvenime besireiškiantis tikėjimas.

GALIOJANČIO SAKRAMENTO „VAISINGUMO“ KLAUSIMAS IR KATECHUMENATAS PO KRIKŠTO

Formalaus sakramentų priėmimo nepakankamumo temą gvildeno 1992 m. paskelbtas *Katalikų Bažnyčios katekizmas* (toliau – *KBK*). Jis išryškino skirtumą tarp galiojančiai priimtų sakramentų ir jų dvasinių vaisių: „sakramentai veiksmingi *ex opere operato* („pačiu sakramentinio veiksmo atlikimo faktu“), tai yra Kristus viena kartą visų labai atliko išganomojo darbo galia. (...) Vis dėlto sakramentų vaisiai priklauso ir nuo juos priimančiųjų nuostatų“ (*KBK* 2012: § 1128). *Katalikų Bažnyčios katekizmas* nurodo tinkamą pasirengimą priimti sakramentus kaip jų „vaisingumo“ sąlygą: „Sakramentai duoda vaisių tiems tikintiesiems, kurie juos priima reikiamai pasirengę“ (*KBK* 2012: § 1131). Skyriaus apie liturgiją pradžioje patikslinama, koks pasirengimas yra suprantamas kaip *reikiamas*: „pirmiau turi eiti evangelizavimas, įtikėjimas ir atsivertimas; tik tada ji (t. y. liturgija, kurioje švenčiami sakramentai. – A. L.) gali duoti vaisių tikinčiųjų gyvenime“ (*KBK* 2012: § 1072). Taigi per įtikėjimą atsirandantis tikėjimas ir yra sakramentais perduotos malonės vaisingumo sąlyga bei pagrindinis rengimo sakramentams sielovados

tikslas. Sakramentais malonė perduodama dėl Dievo ištikimybės, tačiau tos malonės vaisingumas priklauso nuo sakramentus priėmusiojo subjektyvaus atliepimo savo kasdienybėje „mintimis, žodžiais ir darbais“ (*Lumen gentium* 1964: § 14).

Jei nebuvo tinkamo pasirengimo ir sakramentu perduota malonė neduoda vaisių, vis dėlto jis išlieka galiojantis, tai yra perdavęs Dievo malonę (Jonas Paulius II 1988: § 61). Todėl įmanoma, kad ši malonė taps vaisinga vėliau, jeigu bus išpildyta tinkamo sakramentų priėmimo sąlyga praėjus kuriam laikui po to, kai sakramentai buvo priimti: „ir šiuo atveju katechezės tikslas turėtų būti atrasti ir įgyvendinti didžiulius jau priimto Krikšto turtus“ (Dvasininkijos kongregacija 1997: nuoroda 199). Gal net po daugelio metų įvyks „evangelizavimas, įtikėjimas ir atsivertimas“ (*KBK* 2012: § 1072) ir tai sudarys sąlygas priimtų sakramentų vaisingumui. Ši galimybė pagrindžia „katechumenato po Krikšto“ sampratą kaip sielovadinę veiklą, kurios tikslas – sudaryti sąlygas *jau priimto* Krikšto ir kitų įkrikščioninimo sakramentų vaisingumui atsirasti.

KRIKŠTO KATECHUMENATAS IR KATECHUMENATO PO KRIKŠTO GALIMA STRUKTŪRA

Per tiesioginį ryšį su įkrikščioninimo sakramentais *katechumenatas po Krikšto* tampa artimai susietas su *Krikšto katechumenatu*: abu siekia sudaryti sąlygas įkrikščioninimo sakramentų vaisingumui. Tik vienu atveju tos sąlygos sudaromos prieš priimant sakramentus, kitu – jau po. Bendrasis katechezės vadovas aptardamas Krikšto katechumenatą nurodo, kad jame vykdomas „katechumeninis ugdymas turi įkvėpti kitų katechezės formų tikslus bei dinamiką“ (Dvasininkijos kongregacija 1997: § 59). Akivaizdu, kad ši nuoroda tiesiogiai galioja tokiai artimai susijusiai sielovados formai kaip katechumenatas po Krikšto. Šiuo metu Katalikų Bažnyčioje galiojančią Krikšto katechumenato tvarką aprašo *Suaugusiųjų įkrikščioninimo apeigos* (toliau – *SIA*). Šiame apeigyne visas katechumenato procesas padalytas į keturis laikotarpius, kuriuos vieną nuo kito atskiria trys žingsniai.

Pirmasis yra *Evangelizacijos ir prieškatechumenato* laikotarpis, kuris neturi apibrėžto laiko ar mokymo struktūros. Jo metu vykdoma „pirmoji evangelizacija bei ryški pirmojo skelbimo kerigma“ (Dvasininkijos kongregacija 1997: § 88). Šios sielovadinės veiklos tikslas yra skatinti krikščionybę besidominčių žmonių „tikėjimą ir pradinį atsivertimą“ (*SIA* 2016: § 10). Pasibaigus šiam laikotarpiui, švenčiamos *Priėmimo į katechumenatą apeigos*. Apeigynas nurodo įtikėjimą kaip šių apeigų šventimo sąlygą: „Jos atliekamos tada, kai kandidatai, priėmę gyvojo Dievo skelbimą, jau yra įtikėję Išganytoją Kristų“ (*SIA* 2016: § 68). Šiomis apeigomis pradedamas *Katechumenato* laikotarpis,

kuris yra ilgiausias visame Krikšto katechumenato² procese. Atsižvelgiant į poreikį, jis gali tęstis kelerius metus, kad būtų tinkamai subrandintas pirmuoju laikotarpiu užgimęs tikėjimas. *Katechumenato* laikotarpio tikslas – visapusiškas katechumenų formavimas, kuriam skatinti numatytos keturios sielovadinė veiklų kryptys: išsami katechezė, maldos bei artimo meilės gyvenimo ugdymas, liturginės apeigos bei apaštalavimo skatinimas (Kavanagh 1991: 131–132). Šio laikotarpio metu vyksta reguliarūs susitikimai, kurių metu įgyvendinamos minėtos veiklos.

Pasibaigus katechumenato laikotarpiui, švenčiamos *Išrinkimo, arba vardu įrašymo*, apeigos. Jos švenčiamos pirmojo Gavėnios sekmadienio metu (*SIA* 2016: § 139). Nuo šių apeigų Krikšto katechumenatas tampa susietas su liturginiais metais. Šiomis apeigomis pasikeičia katechumenų statusas – jie paskelbiami *išrinktaisiais* priimti įkrikščioninimo sakramentus per artėjančias Velykų šventes (Yarnold 1994: 8). Išrinkimo, arba vardu įrašymo, apeigomis prasideda trečiasis – *Nuskaistinio ir apšvietimo laikotarpis*. Tai intensyvaus tiesioginio pasirengimo įkrikščioninimui laikotarpis (Dvasininkijos kongregacija 1997: § 88), sutampantis su Gavėnia. Jo metu daugiau dėmesio skiriama vidinei refleksijai ir mažiau tiesioginiam mokymui. Šio laikotarpio tikslas – gilus dvasinis atsinaujinimas. Suaugusiųjų įkrikščioninimo atveju Krikšto, Sutvirtinimo ir Eucharistijos sakramentai švenčiami Velyknakčio apeigų metu (*KBK* 2012: § 1233). Po sakramentų priėmimo prasideda *Mistagogi-*

jos laikotarpis, kuris tęsiasi per visą Velykų laikotarpį. Šio laikotarpio tikslas – gilintis į naujai patiriamą sakramentinį gyvenimą ir kuo labiau įsitraukti į vietos tikinčiųjų bendruomenę (SĪA 2016: § 37). Mistagogijos laikotarpis užbaigiamas per

Sekmines (SĪA 2016: § 237). Šie Krikšto katechumenato laikotarpiai ir žingsniai gali padėti planuojant ir katechumenato po Krikšto struktūrą. Sielovadinis tikslas abiem atvejais yra įtikėjimas ir tikėjimo pagrindų susiformavimas.

KATECHUMENATO PO KRIKŠTO SAMPRATOS PROBLEMIŠKUMAS

Bažnyčios magisteriumo dokumentai nepateikia vienareikšmiško sąvokos „katechumenatas po Krikšto“ apibūdinimo. Katalikų Bažnyčios katekizmas konstatuoja jo būtinumą kūdikių Krikšto atveju: „Dėl pačios savo prigimties Kūdikių krikštas reikalauja *katechumenato po Krikšto*“ (KBK 2012: § 1231). Šiame Katekizmo skyrelyje kalbama apie kūdikių Krikšto įprastą praktiką Katalikų Bažnyčioje. Vadinasi, katechumenatu po Krikšto čia vadinama kūdikystėje Krikštą priėmusių įprasta katechezė tolesniais amžiaus tarpsniais ruošiantis priimti kitus įkrikščioninimo sakramentus – vaikystėje Pirmąją Komuniją ir paauglystėje Sutvirtinimo sakramentą. Nėra nuorodų, kad čia būtų turimi mintyje sielovadiškai nepageidautini atvejai, kai krikštytas žmogus nutolsta nuo tikėjimo arba jo niekada neatranda. Panašios nuostatos laikomasi *Bendrojo katechezės vadovo* skyriuje „Krikšto katechumenatas – Bažnyčios katechezės įkvėpėjas“ (Dvasininkijos kongregacija 1997: § 90–91). Čia pirmiausia pabrėžiamas skirtumas tarp priėmusių ir nepriėmusių įkrikščioninimo sakramentus: „katechizuojamieji ir katechumenai, jiems atitinkamai teikiamos katechezė po Krikšto ir katechezė iki Krikšto esmingai skiriasi. Šitai lemia įkrikščioninimo sakramentai, kurie pirmųjų jau būna priimti“ (Dvasi-

ninkijos kongregacija 1997: § 90). Toliau aptariama, kaip Krikšto katechumenatas galėtų būti atspirties tašku atnaujinant įprastų katechezės formų vykdymą, ir užbaigiama: „Katechezei po Krikšto nereikia mėgdžioti Krikšto katechumenato, tačiau jai būtų pravartu, pripažįstant katechizuojamojo kaip pakrikštytojo būklę, pasisemti įkvėpimo iš šios „parengiamosios krikščioniškojo gyvenimo mokyklos“ ir leistis būti praturtintai jos būdingų pagrindinių elementų“ (Dvasininkijos kongregacija 1997: § 91; cit. Dvasininkijos kongregacija 1971: § 130).

Šalia šių magisteriumo tekstų, kur katechumenatas po Krikšto minimas kartu su įprastomis katechezės formomis, yra ir kitų, kur aiškiai parodoma, kad turima omenyje sielovadinis darbas su „krikštytais netikinčiaisiais“. Paraginimo *Catechesi tradendae* skyriuje „Bemaž katechumenai“ kalbama apie krikštytus suaugusiuosius, „kurie, gimę krikščioniškuose kraštuose bei sociologiškai krikščioniškoje aplinkoje, niekada neugdė savo tikėjimo ir suaugę yra tikri katechumenai“ (Jonas Paulius II 1979: § 44). Bendrasis katechezės vadovas komentuoja šį paraginimo *Catechesi tradendae* skyrių ir apibendrina jį šitaip: „suaugusieji, kurie krikštyti, tačiau nebuvo tinkamai mokyti arba neužbaigę įkrikščioninimo kelio, arba nuo tikėjimo nusigręžę, todėl juos galima va-

dinti „bemaž katechumenais“ (Dvasininkijos kongregacija 1997: § 172, cit. Jonas Paulius II 1979: § 44). Panaši nuostata išreiškiama apaštališkajame paraginime *Christifideles laici*: „kita pagalbos forma gali būti katekumenato pavidalą turinti krikštytų asmenų katekezė; ji naudojasi kai kuriais „Suaugusiųjų krikščioniškosios iniciacijos apeigų“³ elementais, padedančiais atskleisti ir išgyventi didžiulius ir nepaprastus turtus bei atsakomybę, kylančius iš gautojo krikšto“ (Jonas Paulius II 1988: § 61). Čia krikštytų suaugusiųjų sielovadą siūloma organizuoti pagal Krikšto katechumenato struktūrą ir netgi naudoti kai kuriuos *Suaugusiųjų įkrikščioninimo apeigų* elementus. Panašų pasiūlymą pateikia Popiežiškoji šeimos taryba aptardama sužadėtinių rengimo Santuokos sakramentui problemas: „Labai *supagonėjusioje* aplinkoje ypač patartina „į

katechumenatą panaši tikėjimo kelionė“ ir pažintis su pamatinėmis krikščioniškosiomis tiesomis“ (Popiežiškoji šeimos taryba 1996: § 3, cit. Jonas Paulius II 1981: § 66). Čia Popiežiškoji šeimos taryba cituoja paraginimą *Familiaris consortio*, kuriame sprendžiama ta pati pakrikštytų suaugusiųjų sielovados problema: „Toks rengimas (...) būtinas tada, kai sužadėtiniams trūksta krikščioniško praktinio gyvenimo ir doktrinos pažinimo. Šiame tikėjimo kelyje, panašiam į katechumenų, dera taip pat giliau pažinti Kristaus ir Bažnyčios paslaptis“ (Jonas Paulius II 1981: § 66). Šiais atvejais siūloma darbą su krikštytais suaugusiaisiais organizuoti remiantis Krikšto katechumenatu kaip konkrečia sielovadinių veiklų struktūra. Tokio požiūrio laikantis katechumenatas po Krikšto taptų savarankiška sielovados institucija.

IŠVADOS

Katalikų Bažnyčioje Krikšto katechumenatas yra sielovadinė institucija, skirta nekrikštytiems suaugusiems pasiruošti ir priimti įkrikščioninimo sakramentus. Pasiruošimo sakramentams sielovados tikslas yra sužadinti tikėjimą, kad sakramentai taptų vaisingi. Vatikano II susirinkimas įspėjo, kad formalus įkrikščioninimas ir priklausymas Katalikų Bažnyčiai be aktyvaus tikėjimo nėra pakankami išganymui ir pakvietė pasirūpinti „netikinčių pakrikštytųjų“ sielovada.

Įgyvendinant šį kvietimą su katecheze susijusiuose Bažnyčios magisteriumo dokumentuose atsirado ir buvo išplėtoti *katechumenato po Krikšto* sąvoka. Šie dokumentai nepateikia vienareikšmiško paaiškinimo, kas yra ir kokiai tikslo grupei

skirtas katechumenatas po Krikšto. Galima išskirti bent dvi jo sampratas. Pirmuoju atveju katechumenatas po Krikšto reiškia standartinę kūdikystėje Krikštą priėmusių vaikų ir paauglių katechezę. Čia Krikšto katechumenate vykstantis ugdyimas suprantamas kaip bendras pavyzdys kitoms katechezės formoms efektyviau įgyvendinant savo metodus ir tikslus.

Antruoju atveju katechumenatas po Krikšto suprantamas kaip daug artimiau susijęs su Krikšto katechumenatu. Šį artumą pirmiausia lemia tai, kad ir katechumenate po Krikšto, ir Krikšto katechumenate dirbama su suaugusiais žmonėmis, kurių tikėjimas – dar ilgo kelio tik pradžia. Magisteriumas nurodo esminį skirtumą, kuris katechumenato

po Krikšto sielovadoje atsiranda dėl jo tikslo grupės narių jau priimto Krikšto sakramento. Vis dėlto šiuo antruoju atveju katechumenatas po Krikšto tam tikru

mastu gali perimti Krikšto katechumenate esančių veiklų struktūrą ir tapti savarankiška sielovados institucija Katalikų Bažnyčioje.

Literatūra

- Ad gentes*. 1965. Vatikano II susirinkimo Dekretas dėl Bažnyčios misijinės veiklos. Prieiga per internetą: http://www.lcn.lt/b_dokumentai/vatikano_2s/ad-gentes.html [žr. 2020 04 08].
- Christus Dominus*. 1965. Vatikano II susirinkimo Dekretas dėl vyskupų pastoracinių pareigų Bažnyčioje. Prieiga per internetą: http://www.lcn.lt/b_dokumentai/vatikano_2s/christus-dominus.html [žr. 2020 04 08].
- Dvasininkijos kongregacija. 1971. *Bendrasis katechezės vadovas*. Prieiga per internetą: http://www.vatican.va/roman_curia/congregations/clergy/documents/rc_con_cclergy_doc_11041971_gcat_en.html [žr. 2020 04 04].
- Dvasininkijos kongregacija. 1997. *Bendrasis katechezės vadovas*. Prieiga per internetą: http://www.lcn.lt/b_dokumentai/vadovai/bendrasis-katechezes-vadovas.html [žr. 2020 03 19].
- Yarnold Edward. 1994. *The Awe-Inspiring Rites of Initiation. The Origins of the RCIA*. Collegeville: The Liturgical Press.
- Jonas Paulius II. 1979. *Apaštališkasis paraginimas Catechesi tradendae*. Prieiga per internetą: http://www.lcn.lt/b_dokumentai/ap_paraginimai/catechesi-tradendae.html [žr. 2020 04 04].
- Jonas Paulius II. 1981. *Apaštališkasis paraginimas Familiaris consortio*. Prieiga per internetą: http://www.lcn.lt/b_dokumentai/ap_paraginimai/familiaris-consortio.html [žr. 2020 04 04].
- Jonas Paulius II. 1988. *Posinodinis apaštališkasis paraginimas Christifideles laici*. Prieiga per internetą: http://www.lcn.lt/b_dokumentai/ap_paraginimai/christifideles_laici.html [žr. 2020 04 04].
- Katalikų Bažnyčios katekizmas*. 2012. Lietuvos vyskupų konferencija.
- Kavanagh Aidan. 1991. *The Shape of Baptism: The Rite of Christian Initiation*. Collegeville: The Liturgical Press.
- Lumen gentium*. 1964. Vatikano II susirinkimo Dogminė konstitucija apie Bažnyčią. Prieiga per internetą: http://www.lcn.lt/b_dokumentai/vatikano_2s/lumen-gentium.html [žr. 2020 04 08].
- Popiežiškoji šeimos taryba. 1996. *Rengimas santuokos sakramentui*. Prieiga per internetą: http://www.lcn.lt/b_dokumentai/kiti_dokumentai/rengimas-santuokos.html [žr. 2020 04 04].
- Sacrosanctum Concilium*. 1963. Vatikano II susirinkimo Konstitucija apie šventąją liturgiją. Prieiga per internetą: http://www.lcn.lt/b_dokumentai/vatikano_2s/sacrosanctum-concilium.html [žr. 2020 04 08].
- Suaugusiųjų įkrikščioninimo apeigos*. 2016. Vilnius: Katalikų pasaulio leidiniai.

Nuorodos

- ¹ Lietuvoje dėl sovietinės okupacijos Susirinkimo numatytos reformos praktiškai pradėtos vykdyti tik po 1990 m. Katechumenato atgaivinimas dėl praktinių sunkumų užtruko dar ilgiau. Oficialiai Šventojo Sosto patvirtintas lietuviškas šio apeigyno vertimas *Suaugusiųjų įkrikščioninimo apeigos* išleistas 2016 m.
- ² Būtina atkreipti dėmesį, kad terminas *katechumenatas* šiame kontekste vartojamas dviem skirtingomis prasmėmis: pirmu atveju žodžių junginy-

je Krikšto *katechumenatas* jis žymi visą įkrikščioninimo procesą, antru atveju – vieną iš šio proceso sudedamųjų dalių – *katechumenato* laikotarpį.

³ Šio dokumento lietuviškas vertimas išleistas 1994 m. (Vilnius: Aidai), kai dar nebuvo nusistovėjusi dabar priimta terminų *katechumenatas* ir *katechezė* rašyba lietuvių kalba. Dėl šios priežasties čia minimos *Suaugusiųjų krikščioniškosios iniciacijos apeigos* dabar verčiamos *Suaugusiųjų įkrikščioninimo apeigos*.